УДК 615.076.9: 615.32: 616.65-002

О. В. Андріяненков, Г. В. Зайченко, І. О. Журавель, Г. С. Тартинська

Вивчення простатопротекторної дії Талабану польового на моделі кріотравми передміхурової залози в щурів-самців

Національний фармацевтичний університет, м. Харків

Ключові слова: Талабан польовий, кріотравма передміхурової залози, простатит

Простатит на сьогоднішній день займає одне із провідних місць у структурі всіх урологічних захворювань. Несвоєчасне, неефективне лікування хронічного запалення передміхурової залози (ПЗ) призводить до порушень спермогенезу та провокує комплекс репродуктопатій [1–3, 8]. Проблема настільки актуальна, що давно перетворилася не стільки в медичну, скільки в соціальну. На хронічний простатит (ХП) страждають до 40 % чоловіків у віці від 20 до 50 років, у віці після 50 років цей показник зростає до 90 %. Важливим залишається те, що ХП ускладнюється не тільки урологічними, але й репродуктивними патологіями, серед яких виділяють чоловіче безпліддя та комплекс змін, що призводять до еректильних порушень [6, 8]. Публікації останніх років свідчать про значущість не тільки бактеріальних, імунних та уродинамічних факторів у розвитку ХП, але й ендотеліальних порушень у судинах простати, що, у свою чергу, може стати пусковим фактором розвитку метаболічних порушень у ПЗ [7, 8].

Сьогодні ринок простатопротекторів містить значний арсенал препаратів для лікування захворювань ПЗ, їхнім головним недоліком залишається обмежена здатність впливати на весь комплекс порушень у ПЗ. Таким вимогам можуть відповідати лікарські засоби (ЛЗ) природного походження, що мають у своєму складі комплекс різних біологічно активних речовин, що забезпечують всебічний вплив на патогенез простатиту [1]. Провідною ланкою в складному патогенезі ХП є гемодинамічні порушення [7, 8].

© Колектив авторів, 2012

Мета роботи – вивчення простатопротекторної дії густого екстракту талабану польового на моделі кріотравми ПЗ у щурів.

Матеріали та методи. Густий екстракт талабану (ГЕТ) уводили в лікувальному режимі, у дозах 50 та 100 мг/кг. Препаратом порівняння обраний фітопрепарат Трибестан (Sopharma) у дозі 60 мг/кг. У досліді використовували білих нелінійних щурів-самців масою 260–350 г. Щури були розподілені на 6 груп: інтактні (здорові) тварини, тварини групи контрольної патології (КП), хибнооперовані тварини, дві дослідні групи – щури-самці, яким у лікувальному режимі вводили ГЕТ, та група щурів, що отримували препарат порівняння Трибестан, який застосовували в аналогічному режимі. Простатит моделювали кріоураженням ПЗ, яке викликали місцевим накладанням іплікатора «Вартнер» на передню поверхню вентральної частини ПЗ протягом 5 с. Модель кріотравми ПЗ у тварин супроводжувалася розладами гемодинаміки, розвитком запального процесу, що певною мірою відповідає механізму розвитку ХП у людини.

Препарати вводили внутрішньошлунково в лікувальному режимі з 2 по 11 день після кріоураження [7].

Розвиток патології та ефективність препаратів оцінювали за клінічними показниками периферичної крові: кількість лейкоцитів, швидкість осідання еритроцитів (ШОЕ), С-реактивний білок; біохімічними показниками сироватки крові: ТБК реактанти (ТБК-АП), відновлений глутатіон (ВГ), дієнові кон'югати (ДК), активність кислої фосфатази (КФ), та гомогенату простати: активність КФ. Визначення С-реактивного білка проводили напівкількісним методом латексної аглютинації, чутливість приготованого діагностикуму складала 0,5 мг/л.

Результати та їх обговорення. Одержані результати свідчать, що розвиток кріотравматичного простатиту характеризувався загальнозапальними реакціями, що супроводжувались лейкоцитозом та підвищенням ШОЕ, як на 7-му, так і 11-ту добу експерименту. Дані показники в групі тварин із нелікованою патологією вірогідно збільшувалися відносно показників інтактних тварин майже в 2,6 разу, аналогічно змінювалися показники ШОЕ в 2,5 разу (табл. 1).

У групі тварин, які на тлі патологічного процесу отримували ГЕТ у дозі 50 мг/кг, значних змін із боку клінічних показників як на 7-му, так і 11-ту добу експерименту не відбувалося, хоча проявлялася тенденція щодо зниження показників лейкоцитозу та ШОЕ.

У групі тварин, які на фоні патології одержували ГЕТ у дозі 100 мг/кг, спостерігали достовірне зменшення показників лейкоцитозу в 1,9 разу, та зменшення ШОЕ у 1,7 разу на 7-й день експерименту, що свідчить про зменшення інтенсивності системного запального процесу.

На 11-ту добу експерименту в групі тварин, що отримували ГЕТ у дозі 100 мг/кг, відмічали подальше вірогідне зменшення лейкоцитозу та ШОЕ та наближення даних показників до групи тварин інтактного контролю. Динаміка зменшення показників лейкоцитозу та ШОЕ була вищою за аналогічні показники в групі хибнооперованих тварин.

У групі тварин, що отримували препарат порівняння, динаміка показників мала подібний характер. У той самий час показники мали достовірні відхилення як до групи тварин інтактного контролю, так і до групи тварин контрольної патології. За ефективністю ГЕТ у дозі 100 мг/кг був подібний до рослинного препарату Трибестан, який вводили в дозі 60 мг/кг.

Підтвердженням розвитку гострого запалення при кріотравматичному простатиті стало збільшення вмісту С-реактивного білка (СРБ) у периферичній крові. СРБ – білок гострої фази, чутливий індикатор пошкодження тканин при запаленні, некрозі, травмі. СРБ відносять до гострофазових показників, оскільки при запальних процесах концентрація СРБ може зростати в сотні разів і корелювати з тяжкістю клінічних проявів запалення, стадією процесу. Зростання рівня СРБ за умов запалення та накопичення в організмі ендотоксинів, якими є продукти життєдіяльності не лише мікрофлори, а й клітин макроорганіз-

Таблиця 1

Динаміка клінічних показників периферичної крові під впливом ГЕТ та Трибестану на моделі кріотравми ПЗ ($\overline{X} \pm S_X$, n = 8)

Група тварин	Показник	
	Лейкоцити, 10^9/л	**ШОЕ, мм/год**
7 доба досліду		
Інтактні	10,75±0,95	7,15±0,35
Контрольна патологія	28,00±1,15*	18,21±1,10*
Хибнооперовані	19,35±1,20*/**	13,50±1,13*/**
ГЕТ, 50 мг/кг	26,54±1,67*	16,05±0,45*/**
ГЕТ, 100 мг/кг	15,03±0,96*/**	10,75±0,80*/**
Трибестан, 60 мг/кг	16,3±0,87*/**	11,93±1,19*/**
11 доба досліду		
Контрольна патологія	28,12±0,64*	17,30±1,40*
Хибнооперовані	19,25±1,15*/**	12,70±1,50*
ГЕТ, 50 мг/кг	26,30±0,67*	14,10±0,94*
ГЕТ, 100 мг/кг	14,43±0,88*/**	10,05±0,33*/**
Трибестан, 60 мг/кг	15,35±0,44*/**	11,10±1,20*/**

*Примітка. Тут і в табл. 2 та 4: * відхилення показника вірогідні відносно тварин групи інтактного контролю, P ≤ 0,05;*
*** відхилення показника вірогідні відносно тварин групи контрольної патології, P ≤ 0,05.*

му, пов'язане з їхньою елімінацією шляхом активації системи комплементу, фагоцитів та інших імунокомпетентних клітин, функція яких направлена на збереження внутрішньої чистоти організму [4–6].

З переходом захворювання в хронічну стадію рівень СРБ знижується практично до норми та знову зростає при загостренні процесу. За діагностичним значенням СРБ співставляють з ШОЕ, проте рівень СРБ зростає та знижується швидше. Саме тому СРБ вважають найспецифічнішим та чутливим клініко-лабораторним тестом запалення та некрозу [5, 6].

У групі тварин контрольної патології на 11-ту добу експерименту спостерігалося зростання вмісту СРБ, характерне для хронічних процесів (табл. 2).

У той самий час досліджувані препарати вірогідно знижували рівень СРБ у щурів з кріотравматичним простатитом. Так, у групі тварин, що отримували ГЕТ у дозі 50 мг/кг, відбулося достовірне зниження показників СРБ відносно тварин групи контрольної патології. Введення ГЕТ у дозі 100 мг/кг призводило до значного зменшення вмісту СРБ у периферичній крові та наближення до показників групи інтактних тварин.

Отримані експериментальні дані свідчать про те, що ГЕТ у дозі 100 мг/кг має виражену здатність впливати на динаміку запального процесу, знижуючи його інтенсивність та вираженість, та переважає за своєю ефективністю ГЕТ у дозі 50 мг/кг та препарат порівняння Трибестан.

Відомо, що при запальних процесах, що супроводжуються деструкцією епітелію передміхурової залози, зростає активність КФ. Доказом порушення функції ПЗ за умов патологічного процесу було вірогідне підвищення активності КФ у сироватці крові в 2,1 разу з одночасним зниженням у гомогенаті простати в 1,9 разу (табл. 3, 4).

Це вказує на підвищення проникності мембран ацинусів ПЗ і виходу простатоспецифічного ферменту в кров.

Таблиця 2

Вплив ГЕТ та Трибестану на вміст С-реактивного білка в сироватці крові щурів на 11 добу експерименту ($\overline{X} \pm S_X$, n = 8)

Група тварин	СРБ, мг/л
Інтактні	2,00±0,50
Контрольна патологія	8,00±0,36*
Хибнооперовані	4,00±0,71*/**
ГЕТ, 50 мг/кг	3,30±0,67**
ГЕТ, 100 мг/кг	2,70±0,67**
Трибестан, 60 мг/кг	1,70±0,33**

Таблиця 3

Біохімічні показники периферичної крові щурів-самців на 11 добу після моделювання кріотравми передміхурової залози та застосування ГЕТ і Трибестану ($\overline{X} \pm S_X$, n = 8)

Група тварин	Показник			
	ТБК-АП, мкмоль/л	ДК, мкмоль/л	ВГ, мкмоль/л	КФ, мкмоль/хв · л
Інтактні	0,12±0,04	0,05±0,01	17,49±1,15	18,78±0,57
Хибнооперовані	0,13±0,07	0,14±0,01*	13,48±0,36*	19,02±1,11
Контрольна патологія	0,25±0,06	0,64±0,25*/***	5,47±0,69*/***	40,20±1,82*/***
ГЕТ, 50 мг/кг	0,23±0,06	0,09±0,01**	9,65±2,53*	28,15±1,98*/***
ГЕТ, 100 мг/кг	0,14±0,02	0,09±0,01**	15,85±1,08**	21,08±1,04**
Трибестан, 60 мг/кг	0,15±0,04	0,120±0,008*/**	14,57±1,25**	22,04±1,07**

*Примітка. * відхилення достовірне щодо групи тварин інтактного контролю, $P \leq 0,05$,*
*** відхилення достовірне щодо групи тварин контрольної патології, $P \leq 0,05$,*
**** відхилення достовірне щодо групи хибнооперованих тварин, $P \leq 0,05$.*

Таблиця 4

Активність КФ у гомогенаті ПЗ щурів-самців на моделі кріотравми на 11 день експерименту ($\overline{X} \pm S_X$, n = 8)

Група тварин	КФ, мкмоль/хв · г
Інтактні	20,70±0,87
Контрольна патологія	10,78±0,75*
Хибнооперовані	19,78±0,48 **
ГЕТ, 50 мг/кг	15,35±0,55*/**
ГЕТ, 100 мг/кг	19,05±1,08 **
Трибестан, 60 мг/кг	19,25±0,65 **

Розвиток патологічного процесу супроводжувався також посиленням процесів перекисного окиснення ліпідів (ПОЛ) та зниженням антиоксидантного захисту організму тварин. Про це свідчить вірогідне збільшення вмісту ТБК-активних продуктів у сироватці крові в 2 рази та вірогідне зменшення рівня ВГ у 3,2 разу (табл. 3).

На 11-у добу експерименту в групі тварин, що отримували ГЕТ у дозі 50 мг/кг, не відбувалося значних змін в показниках ТБК-реактантів, вони не відрізнялися від показників тварин групи контрольної патології, але спостерігалося достовірне зменшення активності КФ у периферичній крові.

У той самий час уведення ГЕТ у дозі 100 мг/кг сприяло нормалізації активності КФ як у сироватці крові, так і в гомогенаті ПЗ, про що свідчить відсутність вірогідних відмінностей показників відносно групи тварин інтактного контролю. Уведення ГЕТ сприяло нормалізації показників ТБК – АП, ДК, ВГ та наближало їх до показників тварин у групі інтактного контролю.

Застосування референс-препарату призвело до аналогічних змін біохімічних показників у крові та гомогенаті ПЗ. За ефективністю Трибестан переважав ГЕТ у дозі 50 мг/кг, але поступався ГЕТ у дозі 100 мг/кг.

Одержані результати свідчать про здатність обох досліджуваних препаратів стабілізувати мембрани простатичних ацинусів та зменшувати прояви запальної реакції в ПЗ.

Висновки

1. Місцеве накладання іплікатора «Вартнер» на передню поверхню вентральної частини ПЗ щурів-самців протягом 5 с призводить до порушень у ПЗ, що характеризуються загальнозапальними реакціями, змінами біохімічних показників периферичної крові та передміхурової залози.
2. На моделі кріотравми ПЗ у щурів-самців ГЕТ у дозі 100 мг/кг значно переважав за простатопротекторною ефективністю ГЕТ у дозі 50 мг/кг та препарат порівняння Трибестан (60 мг/кг), що вказує на доцільність використання густого екстракту Талабану в дозі 100 мг/кг у подальших дослідженнях із метою створення та впровадження в клінічну практику нового простатопротектора рослинного походження.

1. Рациональная фармакотерапия в урологии: руководство для практикующих врачей / Под редакцией Н. А. Лопаткина.– М.: Литтера, 2006.– 824 с.
2. Pharmacological effects of the lipidosterolic extract of Serenoa repens on rat prostate hyperplasia induced by hyperprolactinemia: comparison with finasteride / Van Coppenole F., Le Bourhis X. [et al.] // Prostate.– 2000.– V. 43, № 1.– P. 49–58.
3. News from andrology: Infertility, erectile dysfunction, and hypogonadism / Weidner W, Rusz A., Pilatz A. [et al.] // Urologe A.– 2011.– № 50 Suppl 1, Sep.– P. 192–6, German.
4. Are prostatitis symptoms associated with an isoprostane-mediated vicious circle? / Turk S., Kullisaar T. // Med. Hypotheses.– 2011.– № 18, Aug.
5. Chronic prostatitis and small intestinal bacterial overgrowth: effect of rifaximin / Weinstock L. B., Geng B., Brandes S. B // Can. J. Urol.– 2011.– V. 18(4), Aug.– P. 5826–30.
6. Epidemiological features and resistance pattern in uropathogens isolated from chronic bacterial prostatitis / Cai T., Mazzoli S., Meacci F. [et al.] // J. Microbiol.– 2011.– V. 49(3), Jun.– P. 448–54, Epub 2011 Jun 30.

7. Доклиническое изучение лекарственных средств, предназначенных для лечения простатитов // Методические рекомендации.– Киев, 2005.– 35 с.
8. The etiology and management of acute prostatitis / Brede CM, Shoskes DA // Nat Rev Urol.– 2011.– V. 8 (4), Apr.– P. 207–12, Epub. 2011 Mar 15.

А. В. Андрияненков, А. В. Зайченко, И. А. Журавель А. С., Тартынская

Изучение простатопротекторного действия Ярутки полевой на модели криотравмы у крыс-самцов

В эксперименте на крысах-самцах изучено простатопротекторное действие Ярутки полевой на модели криотравмы предстательной железы. Установлена эффективность густого экстракта Ярутки полевой в дозах 50 и 100 мг/кг со способностью снижать воспалительные процессы в предстательной железе и восстанавливать биохимические показатели в крови и простате животных.

Ключевые слова: Ярутка полевая, криотравма предстательной железы, простатит

A. V. Andriyanenkov, A. V. Zaychenko, I. O. Zhuravel, A. S. Tartinskaya

The study of prostate protective effect of Thlaspi arvense on the model of cryo-injury in male-rats

In the experiment on male-rats investigated prostate protective effect of Thlaspi arvense on the prostate cryo-injury model. The efficiency of a thick extract Thlaspi arvense to reduce the inflammation of the prostate and restore biochemical parameters in blood and prostate of experimental animals.

Key words: Thlaspi arvense, prostate cryo-injury, prostatitis

Надійшла: 13.12.2011 р.

Контактна особа: Андріяненков О. В., магістр фармації, аспірант, кафедра клінічної фармакології ІПКСФ, Національний фармацевтичний університет, пл. Повстання, 17, м. Харків, 61001.
Тел.: (95) 055-03-48.